

ע.ע.

פרוטוקול מס' 15/ג'

מישיבת ועדת-העבודה
 מיום ד', י"ב באדר ב' תשי"ד - 17.3.1954
 (בשעה 9.00)

חברי הוועדה:נכח:

ע. גוברין - היו"ר
 ב. צ. הרצל
 ז. טברסקי
 א. סטופ
 י. ריפתין
 א. שוסטק
 ר. ירזי
 א. תבורי

מוזמנים:

מר סוזיאב - סגן מר המסחר והתעשייה.
 מר צילם - המנהל הכללי של משרד העבודה.
 מר הדס - מטעם משרד המסחר והתעשייה.
 מר קלגסבלד - מטעם התאחדות בעלי התעשייה.
 מר גלעד (מר מיל) - מטעם האיגוד המקצועי.
 מר מיל (מר סל) - מליד הסדרות העובדים הכללית.
 מר בז'רנו

חסרי:

ר. כסחוני
 פ. חמדאן
 א. וילנסקה
 ק. כהנא
 מ. קלסר
 ח. למדן

המשך הדיון כשאלת התעסוקה.

סדר-היום:

ע.ע.

היג'ר ע. גוברין :

פוחח את הלייבה.

אתן את רשות הדיבור למר קלגסבלד,

כדי להשיב על שאלות חברי הוועדה.

מר קלגסבלד :

אחיל מהשאלות של חבר-הכנסת יוסטק.

הוא "אל אחי היכן הרווחים של התעשייה

מקופת האינפלציה. קודם כל, אין להגזים בגודל הרווחים האלה. אין

לשכוח שבחקופה זו היה קיים פיקוח, והיה גם פיקוח על המחירים.

לא אגיד שהפיקוח שלל מהתעשייה כל אפשרות לרווחים, אבל בכל אופן

הגביל את גובה הרווחים, ויזנה הגזמה רבה בהערכת הרווחים מתקופה זו.

שנית, רווחי התעשייה הויקעו במפעלים. כמעט כל המפעלים גדלו, הן

מבחינת השטח והן מבחינת הציוד, ואני חושב שהתעשייה אפילו הגזימה

בטמפה זו להשקעה ולפיתוח, כך שלא רק השקיעה את כספה היא, אלא

ברובה נכנסה לחובות רציניים הלוחצים עליה. הרווחים מהשנים הקודמות

אינם יכולים לשמש היום בתור מקור להגדלת ההון החוזר, מפני שאם

הם היו הם קיימים בצורת השקעות.

שאלתו השניה של חבר-הכנסת יוסטק

היתה בקשר להשפעת סחורות השילומים על התעשייה ועל הייצור המקומי.

סחורות השילומים אינן משפיעות על התעסוקה. הן משמיות היום כמקור

עיקרי לאספקת חומרי גלם לתעשייה. סחורות השילומים משפיעות על התעסוקה

במידת מה, עי"כ שחלק מהחמרים יקרים יותר מאשר אילו היו מביאים אותם

מהארצות שהיינו נוהגים לקנות אותם לפני כן. דבר זה מגדיל את הוצאות

הייצור, ובמידת מה משפיע גם על התעסוקה. אם הכוונה היא לסחורות

השילומים מתחרות בתוצרת הארץ, אני מוכרח להגיד שבדרך כלל הדבר אינו

סורגש. אם יש ייבוא מתחרה מגרמניה, מקורו לא בשילומים, יש כל מיני

דרכים אחרות.

השאלה השלישית - האם למפעלים החדשים

היתה השפעה על התעסוקה. ברור שהם השפיעו על התעסוקה, אבל אינני

חושב כי מספר הפועלים המועסקים במפעלים אלה הוא גדול ביותר, מפני

שמדובר בחלק על מפעלים שצוידם מסוכלל ושיטות העבודה הן בחלקן הגדול

אוטומטיות, שעצם הייצור אינו מעסיק פועלים רבים. אני מתכוון למפעלים

כמו "דשנים" בחיפה; התעשייה החימית איננה מעסיקה פועלים רבים. מצב

דומה קיים גם בני"החר לגייר בחדרה. אלה אמנם מפעלים חשובים מאוד,

אבל מבחינת התעסוקה אינם מהווים גורם מכריע.

לא הסלתי ספק בצמצום הייבוא, עד כמה

שזה נוגע לייבוא אותם המצרכים שהמפעלים החדשים התחילו לייצר בארץ.

ייבוא מצרכים אלה, אמנם, קטן, אבל אם מדובר על ההיקף הכללי של

הייבוא, הרי ידוע מהמספרים הרשמיים שהוא לא הצטמצם בשנה האחרונה,

ואם מדובר על מוצרים תעשייתיים, הוא נשאר באותה כמות. אני מעריך

שהבאנו פחות מצרכים לצריכה ויותר מצרכים להשקעה בהשוואה לשנה

שעברה, אך לא אוכל למסור לכם עתה מספרים מדויקים בעניין זה.

נשאלתי ביחס לריבית הקצוצה, האם

הדבר נעשה אך ורק ע"י ממניח פרטיים, או שגם הבנקים הגדולים

שותפים בזה. מפי אנשי הבנקים שמעתי, כי למעשה ישגם היום בארץ

כ-4-5 בנקים המחשבים ריבית מתקבלת על הדעת. יתר הבנקים העלו את

שיעור הריבית בצורות מוטוות, עד כדי כך שבחוגי הבנקים קיימת היום

הדעה, שיש צורך להעלות את שיעור הריבית.

חבר-הכנסת הראל ביקש ממני הערכה ברורה במספריה על הצורך בהון-חוזר בפרופורציה להגדלת התעסוקה, במלים אחרות, כמה כסף דרוש בכדי להעסיק עובד נוסף בתעשייה, כפי שהזכרתי, לפני 3/4 שנה, בערך, קיבלנו הודעה שלרשותו של משרד המסחר והתעשייה יעמוד סכום של 2,6 מיליון ל"י להגדלת התעסוקה, ואז ערכנו אנקטה בין חברינו כמה סופלים נוספים יוכלו להעסיק חמור סכום זה, והגענו לאפשרות של מיליון ימי עבודה נוספים ולהוצאות של 8 ל"י, בממוצע, ליום עבודה. בינתיים המצב השתנה בסקצת, היתה עליית מחירים בחמרי גלם ובמידת מה גם בשכר העבודה, והיום תופל התעשייה לאפשר מיליון ימי עבודה נוספים אם תקבל סכום של 10 מיליון ל"י בחור הון חוזר, ברור שהמדובר בהלוואות, לא התכוונתי לכך שנקבל הענקת בסכום של 10 מיליון ל"י, ואנו מבקשים את ההלוואות לזמן קצר, באופן יחסי, כמובן - ואני רוצה להדגיש זאת, מפני שהדבר הוא אקטואלי היום - אי-אפשר שהלוואות אלה תהיינה צמודות למדר כל שהוא, ואם ההלוואות להגדלת ההון החוזר בתעשייה הינתנה בתנאי שהן תהיינה צמודות לאינדקס, לא נוכל לקבלן, אשר להלוואות למטרות השקעה, התאחדות בעלי התעשייה מתנגדת להצמדה גם בהלוואות מסוג זה, אבל כאן הנימוקים שונים מאשר ביחס להון החוזר,

בעזרת ההון החוזר שנקבל נוכל להגדיל את התעשייה המכוונת לייצור ב-20%, ואת התעשייה המכוונת לשוק המקומי - בהרבה יותר.

מר עילם:
1. האם אפשר לקבל את רשימת המפעלים והסכומים לפי האנקטה שבערך בישעו לצורך השגת מיליון ימי עבודה נוספים בתעשייה?

2. האם אפשר לקבל פרטים על מפעלים חדשים או מפעלים קיימים המרחיבים את תחומיהם ונשארים חקועים לרגל המחסור בכספים.

מר גלעד:
מתוך 7,5 מיליון ל"י שהתעשייה זקוקה בהון חוזר לסימון הזק הפנימי, כמה מזה לצריכה וכמה מזה להשקעות?

מר קלגסבלד:
י"ל, פחות או יותר, חמונה על המצב בתעשיית המחכת. י"ם חהיה החלוקה 80% השקעה ו-20% צריכה. המצב שונה בענפי תעשייה אחרים. חלקה של המחכת בתוך הכסכת הכללית הוא 40%.

ע"י הזרמת הון לתעשייה יכולים להגדיל את הייצוא בממדים גדולים. אינני יכול לבטא זאת במספרים, מפני שחסרים לי מספרים מוסמכים.

בשאלתי בפעם הקודמת על מצבנו בשטח הייצוא לארצות המטבע הקשה, הקושי העיקרי כאן הוא הסימון. ישנן הזמנות מסוימות מארצות-הברית ומקנדה - ואני מדבר גם מתוך נסיוני האישי - שאינן יכולות להתקבל מפני שדרוש סימון לתקופה ארוכה, ודרוש סימון כפול: (1) מסגרת חמרי גלם; (2) מימון בלירות עד לקבלת התמורה. אנו נתקלים בשוקי-גלם בתופעה שאינה קיימת בשוק הסורקי ובשוק הפיני - הקונים אינם מוכנים לפתוח אשראי, הם רגילים לקבל את התמורה בחשבון פתוח ו-30 יום לאחר קבלתה, אם התמורה היא בסדר, הם מסלמים. אם באים לבנק בהצעה מסוג זה ומבקשים הלוואה, הם טוענים שזה לא מעשי ומבקשים בסחון, בזמנו פנתה התאחדות בעלי התעשייה בחזקתה למשרד המסחר והתעשייה בקשר

ל... - והנ

לשאלות ייצוא - ונהיה מוכנים ברצון להמציאו גם לחברי הוועדה - שבו אנו מסכמים את הצורך בכסף, על מנח לחת עידוד מסוי לייצוא, בעיקר ייצוא לארצות המטבע הקשה, ב-20 מיליון ל"י, חלקו במטבע זר וחלקו במטבע מקומי. לו עמד לרשותנו הכסף הזה, אני בטוח בכך שיכולנו לקבל הזמנות מכובדות מאוד גם מארצות המטבע הקשה.

אני עובר לשאלות חבר-הכנסת ריפתין, אין לי הרבה להוסיף על תשובתי בענין הפיטורים בבתי החרושת לשוקולד, אם נדמה לחבר הכנסת ריפתין כי תשובתי בנקודה זו היתה חלשה, האמת היא חלשה, אולם ישנו דבר נוסף; דיברתי בינתיים עם בעלי בתי-חרושת למסתקים ושוקולד ונאמר לי, כי כל שנה מצטמצמת התעסוקה בבתי חרושת אלה בתקופה זו, לקראת האביב, כי צריכת השוקולד והמסתקים היא בקיץ הרבה יותר קטנה מאשר בחורף.

אשר לשרירות בפיטורים, אני חושב שהתשובה בענין זה תינתן ע"י מר מסל, האיגוד המקצועי, שאתו אנו מקיימים יחסים תקינים על בסיס של הסכמים קולקטיביים, דואג לכך שלא יהיו פיטורים שרירותיים, ולא פעם אנו מנהלים מ"ס ומתווכחים בינינו בענין זה, עובדה היא, שאין לתעשייה כל ענין להקטין את מספר עובדיה, באם היא יכולה להחזיקם, לא נתקלתי בתופעה של פיטורים שרירותיים, לפחות בשנתיים האחרונות.

אשר לדבריו של חבר-הכנסת ריפתין בקשר להגנה על חוצרת הארץ, אני מצטרף לדבריו בלב שלם, ואשמח מאוד אם הכנסת חנקוט עמדה ברורה יותר וחלטיט על פעולה מסויימת בשטח זה.

נכון, חבר-הכנסת ריפתין, שהתעשייה מעונינת בדרגת חיים גבוהה מבחינה אגואיסטית ביותר, מפני שזה מבטיח לה את שיווק מוצריה בשוק המקומי, לא אנו קבענו את הקו של הורדת רמת החיים, הקו הזה נקבע ע"י הכנסת והממשלה, במו"ס על תוספת יוקר, במיוחד בחותמנו על ההסכם הבסיסי האחרון בו העלינו את מכסיסום תוספת היוקר מ-80 ל-125 ל"י, לא רק שלא התנגדנו לדרישה זו של האיגוד המקצועי, אלא קיבלנו זאת בהבנה מלאה, ללא וויכוח ובהסכמה מירית, דבר המוכיח שיש לנו הבנה לענין זה, שיש צורך להעלות את רמת החיים, עד כמה שזה אפשרי מבחינה כלכלית כללית, אנחנו מעונינים בהעלאת רמת החיים, אם כי, מצד שני, יש לי הרושם, כל כל העלאה בשכר שחלה בזמן האחרון ועלולה לחול בזמן הקרוב תזרום רק בחלקה הקטן חזרה לתעשייה, רובה ילך טוב לחקלאות, למזון ולשירותים, ובקשר עם זה רציתי להפנות את תשומת לבכם להתפתחות המחירים בחקלאות ובשירותים - תחבורה, למשל - בהשוואה להתפתחות המחירים של התוצרת התעשייתית במשך השנתיים האחרונות.

מר עילם: האם אפשר לקבל לעיון את המספרים מהאנקטה שהעברתם בין המפעלים?

מר קלגסבלר: כן, אולם עלי לציין שהיא אינה אקטואלית יותר, היא כבר מיושנת.

חבר הכנסת ריפתין יאל על פעולותינו בקשר לייצוא לברית המועצות, קשה לדבר על פעולות בענין זה, אני רק יודע, שהנספח המסחרי של צירות ברית המועצות ביקר אצלנו והתעניין,

ע.ע.

למעשה, רק במצרך אחד - אריגי כותנה. הוא לא שאל ולא התעניין בקשר למוצרים אחרים. הוא קיבל את כל ההסברות הדרושות, אבל מתוך השיחות אתו נתברר שההכרעה אינה בידו, ואיננו יודע מה חתימה החוצאות, בכל אופן, אנו נקבל ברצון רב הזמנות מברית המועצות. עד לפני זמן קצר כמעט ולא היתה אפשרות פעולה מצדנו ביטח זה. גם היום איננו רואים את הדרכים לכן, מחוץ לדרך שבה הלכנו, קשירת קשר עם הנספח המסחרי של הצירות, איננו יודעים עדיין את הגופים המספלים בחו"ל בעניני קניות בשביל ברית המועצות. ממשלת ברית המועצות לא פנתה אלינו בהזמנה למו"ם, כפי שפנתה לאנגליה, למשל. יתכן מאוד שישנם בברית המועצות אפשרויות לייצוא מוצרים מישראל, עד כמה שידוע לי, אין לצירות שלנו במוסקבה נספח מסחרי, ואני חושב כי רצוי למנות נספח כזה.

אשר ליתר ארצות מזרח אירופה, מתנהל כעת מו"ם על חידוש החוזה המסחרי עם פולניה וחודש החוזה המסחרי עם הונגריה. אנו מקיימים עם ארצות אלו קשרים תמידיים ואנו שולחים אליהן מספר סחורות, אם כי גם בארצות אלו השוק לתוצרת תעשייתית שלנו נראה לנו מוגבל למדי. הן דוקא מתחרות בנו באותם המוצרים בשווקים אחרים. הונגריה ופולניה הן המתחרות המסוכנות ביותר בתוצרת תעשייתית. בכל אופן, איננו מזניחים את הקשרים עם ארצות אלו ונשמח מאוד אם הם יתפתחו.

חברת הכנסת סברסקי שאלה, מה עושה התאחדות בעלי תעשייה כדי לשפר את טיב התוצרת. אני חושב, כי בשלב זה אין צורך בפעולה מסוימת מצד התאחדות בעלי תעשייה, החוק עושה את שלו, תוצרת רעה אינה נמכרת, ובזמן האחרון יש עליה ניכרת בטיב התוצרת. אם מדובר בביקורת על טיב התוצרת המיועדת לשוק המקומי, היא נעשית בכמה ענפים על ידי משרד המסחר והתעשייה. אם מדובר על ביקורת התוצרת המיועדת לייצוא, זהו חלק ניכר מפעולות וועדת הייצוא.

חברת-הכנסת סברסקי שאלה על המקורות לייבוא טכסטיל. עד כמה שידוע לנו, המקורות הם בייבוא שאושר לפני למעלה משנה, חלק מהרשימות הוארך תוקפם וחלק לא בוטל. לפי מיטב ידיעותינו, משרד המסחר והתעשייה אינו מוציא רשימות נוספים לייבוא סחורות טכסטיל מוכנות, ולכן יש לקוות שאם המלאי של תוצרת חוץ יאזל, המצב ישתפר, אולם כרגע השוק מוצף בתוצרת חוץ.

חברת הכנסת וילנסקה שאלה על פיטורים מתוך מגמה להחליף פועלים וותיקים בפועלים צעירים יותר. מי ששמע את דברי בענין הקשיים בתשלום פיצויים, יבין שפשוט לא קיימת אפשרות כזאת אפילו לרצון לעשות זאת. אני חושב כי דברי יאושרו גם על-ידי מר מסל.

אני עובר לשאלות יו"ר הוועדה, חברת-הכנסת גוברין. הוא שאל בקשר לחלונה על העדפת המסחר על פני התעשייה, שהוכאה ע"י מר שנקר לפני סגן שר המסחר והתעשייה. הרשימה שמדובר עליה הופיעה בעחון התעשייה בנובמבר אשתקד, ובאמת כמה שבועות לפני כן התקיימה פגישה בין מר ברנשטיין, מר סוזיאב והתאחדות בעלי התעשייה בקשר לייבוא חמרי גלם. עמדנו היתה אז ונשארה גם היום, כי הצורה הרציונלית ביותר של ייבוא חמרי גלם תעשייתיים היא באופן ישיר ע"י התעשייה, בעוד שבאותה תקופה ניתנו לאנשי המסחר רשימות לייבוא חמרי גלם תעשייתיים. אנחנו זקוקים מאוד לעזרה ביטח מימון קניות חמרי גלם, ואם המסחר ימלא את התפקיד של מימון ייבוא חמרי גלם תעשייתיים ויסתפק בתמורה המגיעה למסמן, לא רק שלא נתנגד י

לשיתוף פעולה עם המסחר בשטח זה, אלא נראה בו דבר רצוי מאוד. לפי הנסיון בעבר, כל פעם שהיה צורך לקנות חמרי גלם תעשייתיים דרך צנורות המסחר, הדבר גרם להתייכרות בגבולות של 20-40%, שפירושו, מעמסה כבדה על הוצאות הייצור שלנו, וברור שנלחמנו על כך שחינתן לנו אפשרות של ייבוא ישיר, אולם אני חוזר ואומר: אם המסחר יסלא את התפקיד שהוא סמלא בשטח זה בכל העולם, יהיה המסמן יל אספקת חמרי הגלם לתעשייה, נברך פעולה זו. אני מקווה שבמרוצת הזמן נגיע למצב זה, אך רק לאחר שיבוטל הפיקוח על המטבע הזר ורק לאחר שתבוא ליברליזציה במסטר הפיקוח על הייבוא.

הי"ר ע. גוברין:

האם נכונה החלונה שהגיעה אלי מבעלי תעשייה יוניים, שגם המסחר הסיטונאי הקואופרטיבי וגם המסחר הסיטונאי הפרטי, אשר כמקובל בעולם הוא המסמן את הזמנתו, לא רק שאיננו מממנים, אלא עוד לוחץ לקבלת קרדיט מהתעשייה, דבר הגורם לא במעט לצורך בהגדלת ההון החוזר של בעלי התעשייה.

קלגסבלד:

אוחו חלק מהמסחר המספק לנו את חמרי הגלם אינו באוחו זמן גם לקוח שלנו, אלה הם חוגים יוניים של המסחר. ברור שהספקים שלנו אינם דורשים קרדיט, אבל גם לא נותנים קרדיט במידה מספקת. כנראה שגם להם יש קשיים בהשגת אשראי, ואין באפשרותם לתת לנו קרדיטים כפי שדרוש לנו. זאת אומרת, שאם אנו קונים באמצעות המסחר הסיטונאי, לרוב אין זה מהווה הקלה ניכרת במימון הקניה. אשר למכירות למסחר הסיטונאי, נכון הדבר שהם דורשים קרדיט. בקשר עם זה אני רוצה להגיד, שאם מדובר על קניות בסיטונות של מוצרי תעשייה, לצערי הרב אין לנו בארץ מסחר סיטונאי מסוג זה במידה הדרושה, וזה כמובן מקשה שוב על בעיות המימון בתעשייה.

שאלתו השניה של חבר הכנסת גוברין הייתה

בקשר לגודל הרווחים שלנו וגודל הרווחים של אנשי המסחר. אני יודע דבר אחד: התוצרת התעשייתית, מבחינת המחירים שמקבל היצרן, כמעט שלא התייקרה בזמן האחרון. ישנה שורה שלמה של מוצרים שכיום, לפי הקורס של לירה ושמונים הדולר, נמכרים במחיריהם זולים יותר מאשר בחילת 1953. גם אין לי רושם, שהמחירים לצרכן שלו, ולכן לא ברורה לי השאלה מי אשם בקביעת רווחים גבוהים. אני חושב, שבכלל אין תופעה כזאת. המחירים, או שאינם, עולים באוחו קצב שעולות הוצאות הייצור, או שבכלל יורדים. אני מדבר, כמובן, רק על חוצרת תעשייתית.

ביחס לשאלה על תעשיינים המביאים

מוצרים מוגמרים מחו"ל על מנת לייצאם, אין להתעלם מהעובדה שתופעה זו קיימת במידה מה, אך הולכת ונעלמת הודות לפעולותינו והודות לפעולות משרד המסחר והתעשייה. נכון הדבר, שהיה מקרה שתעשיינים יצואנים הביאו תוצרת מתחרה בחוצרת חבריהם, אך עד כמה שאני יודע היו אלה מקרים נדירים מאוד, ועל כך מתנהלת עכשיו חקירה יסודית בהתאחדות בעלי תעשייה, בכל אופן, אם נעשה דבר כזה ע"י אחד מחברינו, הדבר לא נעשה בידיעחנו ובגושפנקה שלנו, אולם היו מקרים, ואני מקווה שהם לא יחזרו.

חבר-הכנסת גוברין העיר, כי הגיעו

אליו שמועות על כך שחלק מחמרי הגלם, בעיקר בטכסטילים, המיועדים לייצוא נוזלים לשוק המקומי ומתחרים בו. על הדבר הזה אין להתאחדות בעלי התעשייה כל ביקורת. זה מחפידו של משרד המסחר והתעשייה, אין התאחדות בעלי התעשייה מעוניינת בחופעה זו, להיפך, נילחם נגדה.

ע.ע.

נכון הדבר שבמחצית השנה האחרונה הואט קצב פליטת הפועלים לפחות בכמה מרכזי תעשייה, הסיבה לכך נעוצה, לדעתנו, בעובדה ששורה של ספעלים הגיעו למצב יאם הם עוד יקטינו את מספר הפועלים העסוד בפניהם השאלה של סגירת המפעלים, וזהו צעד שנמנעים ממנו, עד כמה שאפשר, אם מייחוו הגיע למינימום האפשרי של תעסוקה, הוא נזהר מאוד לקיים את המינימום הזה, ולכן היה מספר הפיטורים במחצית השנה האחרונה קטן יותר מאשר לפני כן.

אשר לדברי חבר הכנסת גוברין בקשר

לפיתוח התעשייה בעומק, הדבר הזה נעשה במידה גדולה, אם ניקח את תעשייה הטכסטילים, הדיספרופורציה בין כושר התפוקה באריגה וטויה הולך וקטן בזמן האחרון, ויש אומרים שכבר היום איננו זקוקים לייבוא חוטים. התפתחות דומה חלה גם בתעשיית הפלסטיקה, אשר מייצרת כיום את חמרי הגלם בארץ. נשאלת השאלה: האם בכל תעשייה ובכל מקרה יש מקום, מבחינה כלכלית, לאותה התפתחות שעליה מדבר חבר הכנסת גוברין. ספק בעיני אם יש לזה מקום בתעשיות יסודיות ככחכת, גניח ייצור ברזל גלטי, בנטיבות הקיימות בארץ, גם מבחינת דלילות העפרות שלנו. אינני חושב, כי נכונה ההערכה שהתעשייה שלנו הגיעה לגבול ההתפתחות, שאין מקום להשלמת התעשייה המעבדת. ושכל הפיתוח חייב ללכת בכיוון של תעשיות יסוד. אני חושב, שאנו עוד רחוקים משלימות בתעשיות המעבדות ושע"י פיתוח גוסף בתעשיות אלו נוכל להקטין בהרבה את הייבוא. יש לשקול ככל מקרה את האפשרות ואת הצורך ואם ההנמקה הכלכלית של פיתוח בעומק ושל ייצור תעשיות בסיסיות, זהו נושא שאפשר להאריך עליו את הדיבור, אולם אסתפק במספר הערות אלו.

פר ששל:

לדעתנו, הגיע הזמן לעשות ניתוח מעמיק

של התעשייה, לאור חמש שנות קיום המדינה. אי-אפשר לעשות זאת דרך אגב, כאשר דנים כמצב התעסוקה ויצירה מידית של מקומות עבודה.

בציבור נשאלת השאלה: איפה ההון

שהצטבר במשך השנים שהיתה עבודה מלאה זה התעשייה התפתחה. אין כל ספק, שהתעשייה הכפילה את התעסוקה בה והגיעה מיליונים רבים של לירות ישראליות, והמדינה השקיעה בתעשייה סכומים ניכרים של הון בסטבע חוץ. יש מקום לוועדה רצינית, בהשתתפות בעלי התעשייה וההסתדרות ואולי גם וועדת העבודה או וועדה אחרת של הכנסת, אשר תעשה את הניתוח היסודי של התעשייה.

נכון שאיכות החוצר עלתה, אולם לא

מתוך רצון פנימי של בעלי התעשייה, כי אם מתוך כך שצריך להתחשב כבר כדעת הקונה, הקונה נעשה גורם מכונן ומשפיע. הבעיה הזאת מעניינת את ההסתדרות וגם אותי כאופן אישי, ויש מקום לבררה באופן יסודי בכדי להגיע למסקנות.

כאשר אנו מדברים פה על בעיה התעשייה,

אנו מתכוונים לפתרונות שיכולה התעשייה לחת לבעיה התעסוקה. גם אני אינני יכול להסכים באופן כללי לדברי חבר-הכנסת גוברין בקשר לפיתוח תעשייה בסיסית, לא חמיד דוקא הארצות שפיתחו תעשיות בספסיות הוכיחו את עצמן כארצות בלתי תלויות מבחינה תעשייתית, ובכון שצריך לשקול ככל מקרה ומקרה. לפעמים תעשייה מוצרי חצרות או תעשיות מעבדות יכולות לפתח את עצמן די יפה מבלי לפתח תעשיות בסיסיות, למשל, התעשייה בשוויץ, אולם אלה הן בעיות יסודיות של התעשייה, והיה רצוי שהכנסת תדון עליהן, אבל לא כאשר דנים באופן רחוף במציאת פתרונות לבעיה התעסוקה.

ע.ע.

נכון שהיתה פליטה ונכון שהיא הוסקה בחצי השנה האחרונה, המצב כיום הוא כזה, שאין חוסר עבודה בין בעלי המקצוע. לוחצת בעית הבלתי מקצועיים, ההסתדרות נסדרת מאוד בבעיה זו, וטוב עשה וועדת העבודה שנתפתחה לנושא זה. דעת ההסתדרות היא, שאם מדברים על סיוע, אנו בעד עבודה ולא סיוע, ואם מדברים על עבודה, אנחנו בעד עבודה יוצרת, ולכן יש ענין רב באפשרות של קליטת אנשים בענפי התעשייה. כל יום עבודה נוסף בתעשייה יש בו, לדעתי, ערך רב יותר לעומת עבודות מסוימות שאינן יוצרות ערכים נוספים. אם התעשייה מעטיקה 55 אלף עובדים שכירים והמלאכה 30 אלף עובדים שכירים, המלאכה מהווה אחוז ניכר, אולם היא לא תוכל לקלוט אנשים בלתי מאומנים, אותם תוכל לקלוט רק התעשייה.

תכניתו של מר קלגסבלד, שהתעשייה תאפשר מיליון ימי עבודה נוספים תמורת הסכום של כ-10 מיליון ל"י, נראית לי כתכנית רצינית מאוד, אולם אינני מאמין באנקסה. לו אפשר היה להוכיח, שאם נותנים לתעשייה 10 מיליון ל"י היא תאפשר מיליון ימי עבודה ריאליים, הייתי ממליץ בלב שלם לקבל את התכנית הזאת. לו היינו יכולים לקבל התחייבות שהדבר יהיה כן, אין לי ספק שהיה בזה פתרון רצוי, כי פירוש העסקת 4000 פועלים נוספים, ובמקרה זה הייתי מציע שהריבית בעד הלוואה זו תהיה רגילה.

הי"ר ע. גונברין:

האם התאחדות בעלי התעשייה יכולה לעבד תכנית קונקרטית המלווה ערובה - ואינני סתכוון לערובה בנקאית כי אם לערובה כלכלית - על מנת שהכספים שיוקצנו לעבודות דחק יזמינו להשקעה רצינית בתעשייה?

מר קלגסבלד:

הדבר אפשרי ורצוי, אם התכנית נוכל להכין במשך חודש.

מר סשל:

מר קלגסבלד אסר, כי בעלי התעשייה הם בעה רמת חיים גבוהה, ושלא הם קבעו את רמת החיים הנמוכה, ההסתדרות חושבת, כי רמת חיים החלושה מהמציאות הכלכלית אינה רמת חיים נכונה, אולם נושא זה אינו עומד כעת לדיון.

העירו על חופעות של פיטורים שרירותיים. היחסים בין הפועלים לכיין בעלי התעשייה מבוססים על הסכמי עבודה, המסדירים את הבעיה הזאת בצורה מסודרת וצבירת, ואין חופעות של הוצאת אנשים באופן שרירותי.

י. ריפתין:

אני טענתי, בי לאחר כל הנודה קלה במצב השוק מפתרים פועלים, לזה קראתי

פיטורים שרירותיים.

מר לשם:

כאשר אנו רואים שגורמים אובייקטיביים מביאים לפיטורים, איננו יכולים לאמר לבעלי המפעלים להחזיק את הפועלים, בדבר כלל, איננו משהים את ההוצאה לפועל של הפיטורים ובנדקיים את הפיטורים הם מתוך גיהומים אובייקטיביים.

קיימת בעיה נוספת - בעית הפועלים המזדקנים. בנקודת זמן זו אנו היגזמים. ולגזים על התעשייה ליישב את הבעיה. אנשי יורשים מהם פתרון חיובי קונסטרוקטיבי, כלומר, להוציא את הפועלים המזדקנים ממעגל העבודה ולהכניס במקומם פועלים צעירים יותר, ולפתור את בעית הפועלים המזדקנים.

ש. בז'רנו:

אני רוצה לנסות לענות על השאלה, אם אפשר להוכיח באופן כלכלי את התכנית של סיליון ימי עבודה בעד 10 סיליון ל"י ואופן ביצועה. לדעתי, העמדת השאלה איננה נכונה. אמנם שמענו, כי התאחדות בעלי תעשייה יחד עם משרד המסחר והתעשייה יעבדו תכנית כזאת; הם עיבדו תכנית כזאת לפני שנה, כאשר מקציב הפיתוח צריך היה לתת להם למטרה זו 2,5 סיליון ל"י, אולם אל נשלה את עצמנו, לא זו הגישה. לא מדובר כאן על סכומים מסויימים הניתנים לעירייה בכדי להעסיק מספר פועלים מסויים בנטיעת גנים או סלילת כבישים. במקרה זה אפשר להוכיח בדיוק שבעד סכום מסויים אפשר להעסיק מספר מסויים של פועלים. כאן מדובר על בעיה כלכלית, והגישה צריכה להיות כלכלית. מה שיש להוכיח הוא, כי נכונה הטענה שכתוצאה מחוסר אשראי מצטמצם ליצורה של התעשייה, ואז לא חשוב להוכיח שאפשר יהיה ליצור מספר מסויים של ימי עבודה הודות להזרמת הון נוסף, מפני שלא זה החשבון, החשבון הוא מה היה קורה אילו לא היו מזרימים את ההון הזה. אם נביא לידי כך שבעלי התעשייה יקבלו הלוואות מתוך החייבות לספק מספר מסויים של ימי-עבודה, נצרת חירות דו-כא הבעיה שאנו מטפלים בה, נסיל על המשק מעמסה ראשית לא רצויה להטילה, למרות שהיה רצויה לתת את האשראי הנוסף הזה, אני מבקש לא ללכת בדרך זו.

היו"ר ע. גוברין:

לו המטילה היתה מכריזה על אמנסטיה, כי כל אלה שהבריחו כספים לחו"ל יוכלו להחזירם בחסרי גלם, האם לדעתך, מר קלגסבלד, היה זה מקל על מצב ההון החוזר של התעשייה?

מר קלגסבלד:

באופן ישיר, דבר זה כמעט ולא היה מקל על התעשייה, כי לתעשיינים אין כסף בחו"ל.

היו"ר ע. גוברין:

השאלה היא, אם המדינה היתה מודיעה, כי כל אזרח שיש לו כסף בחו"ל יוכל להביאו ארצה בחסרי גלם, האם היה זה מקל על התעשייה?

ש. בז'רנו:

צריך להעמיד את השאלה אחרת. לו היו מחזירים ייבוא חסרי גלם באופן חפשי ובמחיר חפשי, כלומר, לו היו מסירים את הפיקוח על המטבע הזר למטרת ייבוא חסרי גלם, מה היה זה נוחן לתעשייה או למשק. אינני חושב כי פעולה זו בלבד היתה מסנה בהרבה את יחולות חסרי הגלם העומדים לרשותנו, כי בעית ייבוא ההון קשורה בהכרח רעיונות אחרות, וייבוא הון בצורת חסרי גלם היא הצורה הפחות מכניסה.

חוזרת כאן מדי פעם הניסיה על כספים

שהוברחו. לצערי, אני חושב שאנו מסלים את עצמנו אם אנו חושבים שלאזרחי המדינה יש סכומים רציניים של כספים בחו"ל, אם כי אין לי ספק שהוברחו סכומי כסף עצומים בעבר, אולם הם הוברחו לשם מסחר וחזרו ארצה.

סגן שר המסחר והתעשייה - ז. סנזיב: האם יש גם כספים שהוברחו, לא הוחזרו?

ע.ע.

א. בז'רנו:

בְּרֹר יִישׁ חוֹמֶה כּוֹאֵת, אֹלֵם נִלְה אֵת
עֲצָמֵנו אִם. נַחֲשׁוֹב שְׁמֵהּ בְּרַחֲוֹת הַגְּדוּלוֹת
נִשְׁאָרוּ כְּחֹ"ל מְכוּמִיחַ רִצְיָנִיִּים, יֵע"י הַכְּרֹזֹת אִמְנֹסִסִיָּה יֻכְלוּ לֵהִיוֹחַ גּוֹרֵם
רִצְיָנִי לֵהִבְרָאָה הַמִּשְׁק.

מר קלגסבלד:

הַיִּצְנֵוֹי בְּמִדְיָנִיּוֹת הַיִּיבֹוא הִיָּה גּוֹרֵם
לַיִצְנֵוֹי בְּמִצְבַּב מְטַבַּע הַחוּץ לָנוּ, אֲבָל
לֹא הִיָּה מְשַׁפֵּיעַ עַל מִצְבַּב הַמְטַבַּע הַמְקוּמִי, שֶׁהוּא בְּנַחוּץ לָנוּ כִּיּוֹם.

אֲנִי רוֹצֵה לַחְזוֹר לַזְּאֵלָה הַקּוֹדֶמֶת בְּנוֹגַע
לְבִדְיָקָת יִמֵי הָעֵבֻדָה שֶׁאִפְשָׁר לֵהִפִּיק מֵהַקְּצַבֵּת 10 מִלִּיוֹן ל"י כֶּהוֹן חוֹזֵר
בְּשִׁבִיל הַתְּעִיָּה, מְסַרְתִּי עַל חוֹצָאֵת אֲנִקְסָה מְסוּיִמֵּת, לֹא עֵינֵנו בְּדִיקָה
מִפּוֹרֶסֶח, וְחוֹצָאוֹת אֲנִקְסָה מְסוּג זֶה אֵינֵן יוֹרֵחַ לְסַתֵּן עֲרֵבוֹת. אִף אִישׁ
רִצְיָנִי לֹא יִצְפֵּל לַחֵת עֲרֵבוֹת כּוֹאֵת, אִם תִּמְכְּתִי בַּהֲצָעָה יִיחַד עִם הַהַתְּדָרוֹת
נִעְרוֹךְ רוֹזִימָה מְסוּג זֶה, הִרִי זֶה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אִסְמוֹךְ עַל דַּעְתִּי בְּבִדְיָקָת הַחוֹסֵר,
יֵהִיָּה לִי שׁוֹתֵף יִיכִיר אֵת הַחוֹסֵר כְּמוֹנִי.

מר גלעד:

רַק מְסַפֵּר הָעֲרוֹת לַהֲשַׁלְּמָה.
קְרָאִתִּי בְּפִרוֹטוֹקוֹל אֵת תִּיאוֹר הַמִּצְבַּב
בְּתַעֲשִׂיָּה, כִּיִּי שֶׁנִּמְסָר ע"י מֵר קִלְגַּסְבֵּלְד, וְאֲנִי סָבוּר שֶׁהוּא מוֹפְרֵז בְּקִצְצַת
לְצַד הַשְּׁלִילִי. נִכּוֹן שֶׁבַחְקוֹפָה הָאֲחֵרוֹנָה הַצְּמַטְמָטָה הַפְּלִיטָה בְּתַעֲשִׂיָּה, וְאֲנִי
סָבוּר שֶׁהַגְּעֵנוּ לְמִידָה מְסוּיִמֵּת לִי יִצְיָבוּחַ בְּתַעֲסוֹקָה. הִיתָה פֶּה וְשֵׁם פְּלִיטָה,
אֲבָל הִיתָה פֶּה וְשֵׁם גַּם קְלִיטָה בְּמַפְעֵלִים וּוְתִיקִים, כִּיִּם יִישׁ מַפְעֵלִים וּוְתִיקִים
שֶׁהַצְּמַטְמָטוֹ. דְּבָרֵי מֵר קִלְגַּסְבֵּלְד בְּנוֹגַע לְמַפְעֵלִים הַחֲדָשִׁים נִכּוֹנִים בַּחֲלָקִים לְגַבִּי
מַפְעֵלִים יִישׁ לָהֶם אֹפִי שֶׁל תְּעִיָּה חִימִית, אֲבָל לֹא בְּכָל הַמְקָרִים. תְּעִיָּת
הַצְּמִיגִים, לְמַשֵּׁל, הִיא תְּעִיָּה שֶׁל תַּעֲסוֹקָה רַבָּה. גַּם הַתְּעִיָּה הַחִימִית מַעֲסִיקָה
בַּחְקוֹפַת הַבְּנִיָּה אֲנִישִׁים רַבִּים, וְרַק בַּחְקוֹפַת הַיִּיצוֹר הִיא מַעֲסִיקָה פְּחוֹת.
נִדְמָה לִי שֶׁכִּסֵּךְ-הַכֹּל יִישׁ מִידָה לִי יִצְיָבוּחַ בְּתַעֲשִׂיָּה, אִם נִתְעַלֵּם מֵהוֹצָאוֹת
שֶׁעָבַר עַל חֲלָק מֵהַמַּפְעֵלִים בְּקִשָּׁר לְפָרֶסֶח הַיִּיצוֹא, מֵאִידוֹךְ, יִרְדַּ מַעַל הַפָּרֵק גּוֹרֵם
אֲחַד שֶׁהַפְּרִיעַ לְתַעֲסוֹקָה בְּתַעֲשִׂיָּה בְּשָׁנִים הָאֲחֵרוֹנוֹת - בַּעִיַּת הַמַּחְסוֹר בַּחֲמָרֵי
גִּלְם, צְמַצוֹם הַשּׁוֹק הַפְּנִימִי מִצַּד אֲחַד, הַשְּׁלִילוּמִים מִצַּד שֵׁנִי וְהַאֲפָצְרוֹת לַהֲבִיא
חֲמָרֵי גִלְם גַּם תְּמוֹרַח יִיצוֹא, מִצַּד שְׁלִישִׁי - כֹּל זֶה הִבִּיא לְכַךְ שֶׁהַמַּחְסוֹר
בַּחֲמָרֵי גִלְם חָדַל לִישׁ גּוֹרֵם בַּעֲנִין הַתַּעֲסוֹקָה.

מִשֶּׁהוּ בַּעֲנִין הַיִּיבֹוא הַמַּחְחָרָה, אֲנַחְנוּ
בַּהַחֲלֵט בַּעַד סְתִימַת כֹּל יִיבֹוא מַחְחָרָה, כַּחֲנָאִי שֶׁהִדְבַּר לֹא יִישׁ מְסָה לְטִיפּוֹחַ
יִיצוֹר בְּלִתִּי יַעֲיֵל. אֵינֵן זֹאת אֹמְרַת שֶׁאֵינֵן צוֹרֵךְ לַחֵת הַגְּנָה לְתַעֲשִׂיָּוֹת
מִתְּפַחֲחוֹת אֹו לַעֲנֵפִי תְּעִיָּה צַעִירִים, אֲבָל צָרִיךְ גַּם לַהֲיֹזֵהר מִתּוֹפְעוֹת כְּאֵלוֹ,
שֶׁלְּפַעֲמִים הַמַּחֲסִיר הַמְּסוּמִי גְבוּהָ פִּי צִי מֵהַמַּחֲסִיר בְּשׁוֹק הָעוֹלָמִי. אֵינֵנִי בַּעַד
זֶה שֶׁנַּחֲחִיל בִּיִּיבֹוא כְּאֹפֵן אוֹטוֹמָטִי, אֲבָל אֲנִי מְצִיעַ לַעֲשׂוֹת נִיחּוֹחַ יִסוּדִי
מִבִּיִּין נוֹבַע הַהַפְּרָשׁ בַּמַּחֲסִירִים.

נִדְמָה לִי, שֶׁמִּנְחִים עֲכָשִׁיו לְסַחֲוֹם הַרְבֵּה
מֵהַפְּרָצוֹת שֶׁדְּרָכָם נֹא הַיִּיבֹוא הַמַּחְחָרָה, אֲבָל אֲנִי רוֹאָה פִּירְצָה אַחַת הַנִּפְתַּחַת
וְהוֹלְכַת - עִידוֹר הַיִּיצוֹא. לִשְׁם עִידוֹד הַיִּיצוֹא וּבְדָגֵל עִידוֹד הַיִּיצוֹא
יִשְׁנוּ יִיבֹוא בְּלִתִּי מוֹצָדֵק, אִם מְפָנִי שֶׁאֹמְרִים כִּי צָרִיךְ סַחֲוֹרוֹת יִיבֹוא כִּדִּי
לִיַּצֵּר סַחֲוֹרוֹת לִיַּיצוֹא בְּשַׁעַת שֶׁאִפְשָׁר לִיַּיצֵרֵם מִסַּחֲוֹרוֹת שֶׁל חוֹצְרֵי הָאָרֶץ,
אִם מְפָנִי שֶׁמְבִיאִים סַחֲוֹרוֹת כִּדִּי לִיַּיצֵא וּמִשְׁאִירִים אוֹחֵם בָּאָרֶץ, וְאִם מְפָנִי
שֶׁמְבִיאִים כְּמוֹת גְּדוּלָה מִדִּי שֶׁל סַחֲוֹרוֹת בְּכִדִּי לִיַּיצֵר סַחֲוֹרוֹת לִיַּיצוֹא וְהָעוֹדֵךְ
נִשְׁאָר בָּאָרֶץ. אֲנִי מִתְכוּוֹן בַּעֲדָךְ לְטַכְּסִילִישׁ. גַּם הַשִּׁטָּה שֶׁהַיִּיצָטָאן מְבִיא
יִיבֹוא לְצַרְכֵי יִיצוֹא וְנוֹתֵן הַתְּחִיָּבוּת כְּסַפִּית בְּגוֹבַה הַמְּכוּסֵם שֶׁהַבְּפֵא, פִּירוֹשׁ
הַדְּבַר שֶׁהַעֲרָךְ הַמְּסוּף נִשְׁאָר בָּאָרֶץ בְּצוֹרַת חֲמָרִים, וְאִם אֵלֶּה חֲמָרֵי גִלְם יִישׁ

ע.ע.

צורך נהם, זה בסדר, אבל אם אלה חסרים יאיי לא היה מביאם ארצה לצרכי השוק הסקומי, זוהי מהדורה חדשה של ייבוא ללא תשלום, לים מניעת הייבוא יש צורך בפעולה מיוחדת, לא רק למנזע ייבוא של מוצרים הנעשים בארץ, אלא גם לכחון כל מוצר הבא ארצה אם אפור לייצרו בארץ, מבלי להקים לים כך בחי חרושה חדשים, אלא ע"י השלמת המפעלים הקיימים, ונדמה לי שזהו תפקיד נכבד של משרד המסחר והתעשייה, שברשותו מרוכזים הבחונים על הייבוא.

אני רוצה להעיר עוד משהו בענין הייצוא. הייצוא הפך להיות גורם חשוב מאוד לא רק מבחינת המטבע הזר, אלא גם מבחינת התעסוקה, ואני נוטה לחשוב כי בתקופה האחרונה חשיבותו מבחינת התעסוקה גדולה יותר מאשר חשיבותו מבחינת המאזן המסחרי, ולכן חובה לשקול את עניני הייצוא לא רק מנקודת ראות של המטבע הזר, יכול להיות שכמה מהעיסקות המיושנות שנעשו היו בסדר מבחינת המטבע הזר, אולם גרמו להכלה עצומה מבחינת התעסוקה, ואני מקווה שפעולות אלו נפסקו, אולם מחובתנו להיזהר עכשיו זהירות יתר לא לזעזע טוב את המסק. הודות לצירוף מסיבות שונות הצלחנו להוציא את הייצור בתעשייה לים ייצוא מגרר מצווה ציונית לגדר פעולה זיה בה ענין, והאנשים רוצים לעשות זאת מפני שהדבר כדאי להם, אם נגרום טוב לכך שמפעלים יבצעו הזמנות ולא יוכלו לשלחן, נגרום לעצמנו הקלה עצומה.

בקשר לתכנית מדיבר עליה מר קלגסבלר, אם נשקול אותה מבחינת האפשרות להגדיל את התעסוקה ע"י הזרמת הון חוזר לתעשייה, צריך לזכור דבר אחד: במידה שהתכנית תעזור לייצור, יש בה רווח נקי, במידה שהיא תאפשר ביצוע עבודות פיתוח בארץ, אין זה משנה אם הכסף יופנה לחה"ל, "סקורות" או לתעשיית העובד בשביל חה"ל, יכול להיות שאנו מילים את עצמנו, שאותם הסכומים כבר סופיעים בחכניותינו, ויש סוג שלישי - מימון הצריכה השוטפת, אולם נשאלת השאלה אם אנו מעוניינים בזה. בכל זאת, המדיניות שהממשלה נקטה בשנתונים האחרונות היא מדיניות של צמצום הצריכה, ואחד הדברים הסותרים ביותר מדיניות זו הוא עידוד הצריכה ע"י אשראי, ולכן נדמה לי שאם מדובר על תכנית תעסוקה מתעשייה, לא מספיק לראות שיש תכנית האומרת סיליון ימי עבודה בעד 10 סיליון ל"י, אפילו אם היא כולה מבוטסת, אלא צריך לעשות את הניחוח, כמה מזה לייצוא, כמה מזה לפיתוח וכמה מזה לצריכה פנימית, ואז נשקול מה רצוי לנו יותר, איננו יכולים בעת ובעונה אחת לעשות שני דברים סותרים, גם לנסות לשפר את המאזן המסחרי וגם לעודד תעסוקה מבלי לשים לב מה פירושה מבחינת מטבע חוץ, כך צריך לבחון כל תכנית|כין המטרה להגדלת התעסוקה לבין החלק במטבע חוץ.

י. ריפתין: אני מבקש, שהתכנית שמדברים עליה חוכן לפי איזורי התעסוקה, כדי שנוכל לשלבה בתכניות הדחופות של משרד העבודה.

א. שומסק: כאשר מדובר על הון מצטבר, האם יש לכם מזשג על ההון המצטבר של התעשייה. ההסתדרותית כששך השנים הללו.

מר גלעד:
נמידה זאת יואל על סכומים, אנשי
התעשייה יוכלו לענות על כך יותר טוב
ממני, נמידה זאת יואל באופן כללי מה קרה לכסף, על כל פנים, דבר
אחר וודאי - הוא לא הוברח לחו"ל, הוא הושקע במפעלי פיתוח בארץ.
גם התעשייה ההסתדרותית מתחבטת בחוסר הון חוזר.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.30)